

אנטומיה של פסיקה:
מסוגיה תלמודית לפרקטיקה בבית הדין

כפיית גט בטענת "מאיס עלי"

שלוש הרמות של מרן הרב קוק
ויישומן הכלכלי במערכת המשפט
המשפט הרבנית המודרנית.

מבוסס על שיעורו של הרב שלמה שושן.

פרדוקס המאיסות: הדילמה המרכזית של בית הדין

הגנת המערכת: חשש רמאות

גישת רבנו תם והרא"ש.

חשש שמא "עיניה נתנה
באחר" או שהיא מנסה
לסחוט את המערכת.
התערבות שגויה תוביל ל"גט
מעושה" וספק ממזרות.

הגנת האישה: "אינה כשבויה"

גישת הרמב"ם.

אישה אינה רכוש ואינה
שבויית חרב שתיאלץ
לחיות חיי אישות עם אדם
ששנוא עליה.

תסמונת ה"מויס עלי": מדוע חוששים הפוסקים מרמאות?

מעשה בבית הדין של
הרב צימבליסט (תל אביב)

אישה ספרדיה עומדת
מול הדיינים וצועקת
במבטא אשכנזי כבד.

1. אבחנת הדיין:

מבטא זר מעיד על הדרכה
משפטית של טוען רבני.

2. המסקנה:

הטענה אינה נובעת
מתיעוב אותנטי, אלא
ממניפולציה אסטרטגית.

מקרה זה ממחיש את הקושי המובנה בבחינת "כליות ולב" ומוכיח את צדקת החשש של הראשונים מהענקת גט אוטומטי.

אבחון כפול: שני סוגי "מורדת" בתלמוד

"מאיס עלי" (הוא מאוס עלי)
המניע: מהותי. דחייה נפשית ופיזית מוחלטת מהבעל.
סטטוס אישות: שבירה טוטאלית. "לא הוא ולא כתובתו בעינא".
מזונות: לדעת רוב הראשונים (רש"י, הרא"ש) מאבדת זכות למזונות באופן מיידי.
אמצעי התערבות: הדילמה ההלכתית הגדולה (כפייה או המתנה?).

"בעינא ליה ומצערנא ליה" (חפצה בו ומצערת אותו)
המניע: טקטי. שימוש במיניות כמנוף לחץ להשגת דרישות.
סטטוס אישות: הנישואין קיימים מבחינתה, היא רק "שובתת".
מזונות: יש לה זכאות בסיסית (בכפוף להליך).
אמצעי התערבות: קנס מתמשך. פוחתים מכתובתה 7 דינרים בשבוע כדי לייצר לחץ חזרה.

ספקטרום הראשונים: מדיניות הכפייה בטעת מאיס עלי

רמת ההתערבות והכפייה של בית הדין

רבנו תם (אפס התערבות)

- מדיניות: אין כפייה כלל. השהיית הגט ל-12 חודשים.
- רציונל: חשש שמא עיניה נתנה באחר (רמאות).

הרא"ש (הסתירה)

- לכתחילה: מסכים עם ר"ת - אין לכפות, ספק ממזרות.
- בדיעבד: "מה שעשה עשוי" - אם כפו, הגט כשר. (סתירה פנימית הדורשת פענוח).

הרמב"ם (התערבות מקסימלית)

- מדיניות: כפייה מיידית ופיזית ("בשוטים").
- רציונל: "אינה כשבוית חרב שתיבעל לשנא לה".

פיצוח הסתירה: מ"חשש" ל"וודאות אובייקטיבית"

החידוש של ר' חיים מוולוז'ין (חוט המשולש) והרב הרצוג

הבעיה: למה הרא"ש פוסק שבדיעבד הגט כשר? הרי זה ספק גט מעושה!

ההבחנה המכריעה: הפוסקים התנגדו לרמב"ם רק כשיש ספק באמיתות טענת המאיסות.

הקפיצה ההלכתית: כאשר מדובר באמתלא מבוררת לחלוטין (למשל, הבעל חשחף פנים אלימות) — הרי שהמאיסות היא עובדה אובייקטיבית.

המסקנה: בוודאות מוחלטת, גם החולקים על הרמב"ם מודים שניתן לכפות גט, כי אלו כלל אינם "נישואין בריאים".

המטריצה המאבחנת:

שלוש הרמות של מרן הרב קוק (עזרת כהן)

מאיסות אובייקטיבית ("רוע מעללים")

אבחון: התנהגות הבעל פושעת וברורה לכל.
כל אישה הייתה מואסת בו.

פסיקה: חובת גירושין מיידית + הפעלת סנקציות
כלכליות חריפות נגד הבעל (מזונות מעוכבת).

מאיסות סובייקטיבית (קושי אישי)

אבחון: האישה סובלת באמת, אך הבעל אינו
אדם רע אובייקטיבי. חוזר התאמה עמוק.
פסיקה: הבעל לא אשם ולכן אין כפיית גט,
והאישה מפסידה מזונות.

מאיסות בדויה (המצאה)

- **אבחון:** האישה בודה טענה
מטעמים אסטרטגיים (תסמונת
"מויס עלי").
- **פסיקה:** אובדן כל הזכויות
הכלכליות, אין כפיית גט כלל.

המעקף המודרני: סנקציית "מזונות מעוכבת"

כיצד כופים גט כשאסור להשתמש בכוח פיזי? מחליפים את השוט של הרמב"ם בקנס כלכלי של ר' חיים מוולוז'ין.

מזונות מעוכבת (קנס מיוחד)

משוואה: קנס חודשי קבוע כבד בגין עיכוב הגט, המתעלם לחלוטין מהכנסות האישה.

תוצאה: הלחץ הכלכלי נצבר. הבעל נאלץ לבחור בין חובות עתק בהוצאה לפועל לבין מתן הגט מרצונו (עקיפת איסור "גט מעושה").

מזונות אישה רגילים

$$\begin{array}{ccc} \boxed{\text{חובת הבעל}} & - & \boxed{\text{הכנסת האישה}} \\ & & = 0 \end{array}$$

משוואה: הכנסת האישה מקזזת את חובת הבעל. ("מעשה ידיה תחת מזונותיה").

תוצאה: אם היא עובדת - הוא פטור מתשלום.

לולאת הסנקציה: מתיאוריה משפטית להוצאה לפועל

זיהוי "רוע מעללים" (רמה
3) – פסיקת חיוב גט.

מתן הגט מרצון (או איום
במאסר) – שחרור האישה ללא
עבירה על איסור הכפייה
ההלכתי.

סרבנות הבעל –
הבעל בוחר לעכב את
הגירושין.

צבירת חוב בהוצאה
לפועל – הלחץ הפיננסי על
הבעל הופך למחנק.

הטלת "מזונות מעוכבת" –
חיוב קנס חודשי גבוה ללא
תלות בעבודת האישה.

סף האל-חזור: ציר הזמן של ר' חיים פלאג'י

[0-12 חודשים]:
המתנה בניסיון לשלום בית
(על פי שיטת רבנו תם).

[18 חודשים]:
נקודת השבר
(ספר "חיים ושלום").

ההלכה של ר' חיים פלאג'י: אם בני הזוג חיים בנפרד 18 חודשים, ברור שאין להם תקנה.

ההצדקה המוסרית: השארת המצב מסכנת את הצדדים מוסרית ("שתצא לתרבות רעה").

המסקנה המעשית: בנקודה זו, גם ללא הוכחת "רוע מעללים", מצב הפירוד העמוק מצדיק התערבות וכפיית גט הדדית.

אדריכלות הפסיקה המודרנית: סיכום המערכת

ודאות אובייקטיבית:

ר' חיים מוולוז'ין – מעבר
מחשש רמאות להסתמכות על
אמתלאות מבוררות לכפייה.

שחיקת הזמן:

ר' חיים פלאג'י – קביעת סף ה-18
חודשים כנקודת אל-חזור מוסרית
המצדיקה את התרת הקשר.

דירוג המאיסות:

הרב קוק – אבחנה בין טענה
טקטית, כאב סובייקטיבי, לבין
"רוע מעללים" המחייב סנקציות.

תפקידו של דיין אינו רק לפסוק, אלא להיות מאבחן מדויק המקלף את השכבות עד
לחשיפת האמת – ועל בסיסה לשחרר עגונות תוך שמירה מלאה על טוהר ההלכה.